

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य शोधविकासप्रकोष्ठः,
गङ्गानाथझापरिसरीयव्याकरणविभागः, प्रौद्योगिकीसंस्थानं हैदराबादः (IIIT-H),
भारतीयप्रौद्योगिकीसंस्थानं काशीहिन्दूविश्वविद्यालयः (IIT-BHU, Varanasi)
चेत्येतेषां संयुक्तोपक्रमे समायोज्यमाना

राष्ट्रियकार्यशाला

भारतीयव्याकरणपरम्परामवलम्ब्य सार्वभौम-आर्थी-संरचनायाः कल्पनम्

*Developing Universal Semantic Representation (USR) following
Indian Grammatical Tradition*

पृष्ठभूमिः -

प्रत्यग्रवर्षेषु गम्भीराध्ययनशीलैः स्वाभाविकभाषासर्जनम् **Natural Language Generation** इत्याख्यां पद्धतिमनुसृत्य सम्यगवधानं दत्तं विद्यते। तत्रानया अर्थप्रस्तुतिपद्धत्या हिन्दीभाषायामपेक्षितः परिणामः प्राप्तः। अस्य विकासं विगतवर्षद्वये अन्तराष्ट्रियसूचना-प्रौद्योगिकीसंस्थानं हैदराबादः (IIIT-H), भारतीयप्रौद्योगिकीसंस्थानं काशीहिन्दूविश्वविद्यालयः (IIT-BHU, Varanasi) च संयुक्तोद्यमेऽकुरुताम्। इदं संसाधनं सार्वभौम-आर्थी-संरचना इत्युच्यते। सार्वभौम-आर्थी-संरचनायाः स्रोतोभूतं पाणिनीयव्याकरणं भारतीयभाषाचिन्तनपरम्परा च विद्यते।

कार्यशालोद्देश्यम् -

- ❖ आङ्ग्लभाषासहितानामाधुनिकभाषाणां विश्लेषणाय सार्वभौमशब्दशास्त्रीयसंधारकत्वेन पाणिनीयव्याकरणस्य अनुप्रयोगाय संस्कृतविद्वत्सु सामर्थ्यापादनम्।
- ❖ संस्कृतच्छात्राणां प्रशिक्षणं येन ते भारतीयशब्दशास्त्रीयपरम्पराधारितसार्वभौम-आर्थीव्याकरणस्य तत्संरचनायाश्च समर्थाध्यापकाः भवेयुः।
- ❖ संस्कृतसुधीभ्योऽवसरप्रदानं येन ते तैर्वैज्ञानिकैस्साकं कार्यं कुर्युः ये आधुनिकानां प्राकृतिकभाषा प्रक्रियानुप्रयोगाणां (NLP applications) विकासाय पाणिनीयव्याकरणम् अनुप्रयुञ्जानां वर्तन्ते।
- ❖ आधुनिकप्राकृतिकभाषाप्रक्रियानुप्रयोगेभ्यः पाणिनीयव्याकरणस्यावधारणानामनुप्रयोगाय विद्वद्भ्यः प्राथमिकानुभवप्रदानं, यत् संस्कृतज्ञेभ्यस्तेषु क्षेत्रेषु उद्योगावसरान् स्रक्ष्यति, येषु संस्कृतज्ञानेन सह संगणकविज्ञानपरिज्ञानम् आधुनिकभाषाणाञ्च ज्ञानं मनोज्ञतया सम्मिश्रितं वर्तते।

राष्ट्रीयकार्यशालायाः कार्यक्रमविवरणम्

दिनाङ्कः	समयः	विषयः	वक्ता
26.06.2023	10:00 -11:30	Welcome and Purpose of the workshop	Prof. L.K. Tripathi, Dr. Soma Paul
26.06.2023	11:30-11:45	Tea Break	
26.06.2023	11:45:12:15	Demo	Dr. Sukhada, Ms. Isma
26.06.2023	12:15-01:00	Language, Meaning and Reality; USR	Dr. Soma Paul
26.06.2023	01:00-02:00	Lunch Break	
26.06.2023	02:00-03:30	Lexico-conceptual representation	Dr. Sukhada
26.06.2023	03:30-05:00	Annotation of lexico-conceptual representation	Mr. Arjun, Ms. Shweta, Ms. Isma
27.06.2023	10:00 -10:30	Review	
27.06.2023	10:30-11:30	karaka and karaketara relations	Dr. Sukhada
27.06.2023	11:30-11:45	Tea Break	
27.06.2023	11:45-01:00	Annotation of karaka and karaketara relations	Mr. Arjun, Ms. Shweta, Ms. Isma
27.06.2023	01:00-02:00	Lunch Break	
27.06.2023	02:00-03:30	Discourse Level Information	Dr. Sukhada
27.06.2023	03:30-05:00	Annotation of Discourse Level Information	Mr. Arjun, Ms. Shweta, Ms. Isma
28.06.2023	10:00 -10:30	Review	
28.06.2023	10:30-11:30	Vivaksha and Speaker's View	Dr. Soma Paul
28.06.2023	11:30-11:45	Tea Break	
28.06.2023	11:45-01:00	Annotation of Speaker's View	Mr. Arjun, Ms. Isma
28.06.2023	01:00-02:00	Lunch Break	
28.06.2023	02:00-03:30	Review and Feedback	
28.06.2023	03:30-05:00	Sampūrṭi-satram(Closing Ceremony)	

कार्यशालावधि: - 26.06.2023 - 28.06.2023
स्थानम् - गङ्गानाथझापरिसरः, प्रयागराजः
आवेदनार्हः - आधुनिकभारतीयभाषाणामाङ्गलभाषायाश्च विश्लेषणाय भारतीयशब्दशास्त्रीय-
परम्परानुप्रयोगे रुचिमन्तः अध्यापकाः शोधच्छात्राः परास्नातकोत्तीर्णाः अभ्यर्थिनः।
पञ्जीकरणान्तिमतिथिः - 20.06.2023(5:00 PM)
प्रतिभागिस्थानानि - 30 (Thirty seats)
पञ्जीकरणशुल्कम् - Rs. 300 (Central Sanskrit University, Ganganath Jha Campus,
A/C 10301765034, Bank- SBI, IFSC code – SBIN0003040)
आवेदनपत्रलिङ्क - <https://forms.gle/7SMTW8CQe6ekxU4y8>

कार्यशालायां भागग्रहणाय निर्देशाः -

1. पञ्जीकरणं निर्दिष्टतिथिपर्यन्तं विधेयम्।
2. कार्यशाला ऑफलाईनमाध्यमेन भविष्यति।
3. कार्यशालायां परास्नातकोत्तीर्णाः अभ्यर्थिनः, शोधच्छात्राश्च भागं ग्रहीतुमर्हन्ति।
4. भागग्रहणार्थम् आनलाइनपञ्जीकरणम् अनिवार्यम्।
5. चित्तेभ्यः अर्हछात्रेभ्यः कार्यशालायां भागग्रहणाय सूचना प्रदास्यते।
6. चिताः अभ्यर्थिनः पञ्जीकरणशुल्कम् रु. 300/- दास्यन्ति।
7. कार्यशालायां प्रतिभागिनां कृते आवासव्यवस्था भोजनव्यवस्था च परिकल्पिता वर्तते।

प्रशिक्षकाचार्याः -

डा. सोमा पालः, प्रौद्योगिकीसंस्थानं हैदराबादः (IIT-H)

डा. सुखदा सहायकाचार्या, भारतीयप्रौद्योगिकीसंस्थानं काशीहिन्दूविश्वविद्यालयः।

संरक्षकः

प्रो. श्रीनिवासवरखेडी

कुलपतिः, केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः,
जनकपुरी, नवदेहली

संयोजकः

प्रो. देवदत्तसरोदे

संयोजकः शोधविकासप्रकोष्ठः
गङ्गानाथझापरिसरः, प्रयागराजः

अध्यक्षः

प्रो. ललितकुमारत्रिपाठी

निदेशकः, गङ्गानाथझापरिसरः,
प्रयागराजः (उ.प्र.)

संयोजनसमितिः

प्रो. मनोजकुमारमिश्रः

डॉ. मनीषजुगरानः

डॉ. मोनालीदास

डॉ. यशवन्तकुमारत्रिवेदी

डॉ. धीरजकुमारमिश्रः

डॉ. रूपलालशर्मा

प्राविधिकसमितिः

श्री अनुरागसाहू

श्री अभयःअग्रहरिः

सम्पर्कसूत्रम् -

डा. यशवन्तकुमारत्रिवेदी-7752847621